

3. Een maatschappij waarin iedereen meetelt

Werk

Duurzaam werk, nu meer dan ooit

Hallucinant snel groeit de werkloosheid. Maand na maand wordt de omvang van de financiële en economische crisis duidelijker, en de impact in vele gezinnen. De tijdelijke werkloosheid camoufleert nog een deel van de feitelijke omvang van de crisis en van de werkloosheidscijfers. Nooit waren zoveel mensen onzeker over hun job of over hun toekomst. Tegelijk weegt de werkdruk in vele gezinnen op hun levenskwaliteit. De kwaliteit van de arbeid en de levenskwaliteit staan onder druk.

Deze Vlaamse regering zette alles in op een doorgedreven activeringsbeleid. Vandaag worden de grenzen van die aanpak pijnlijk duidelijk. De financiële en economische crisis doet de inspanningen van de voorbije jaren in één klap teniet. Bovendien dreigt de 'sluitende' aanpak van de VDAB voor kwetsbare groepen een 'uitsluitende aanpak' te worden.

Groen! kiest radicaal voor een ander arbeidsmarktbeleid. We willen duurzaam werk, nu meer dan ooit. Ecologisch duurzaam, want de klimaatopwarming maakt de omslag naar een groene economie bijzonder dringend. Sociaal duurzaam, met herverdeling van werk, een goede combinatie van arbeid en gezin en meer aandacht voor kwaliteit van werk. En met een versterking van de sociale economie.

De groene New Deal: 100.000 nieuwe en duurzame jobs.

- 3.1. Groen! wil de economische recessie tegengaan door de komende tien jaar jaarlijks één miljard euro te investeren in een groene economie. Een miljard per jaar investeren in groene economie creëert 100.000 groene jobs en kan duizenden bestaande jobs groener kleuren en behouden.
- In Duitsland werken nu al 260.000 mensen in de sector van de hernieuwbare energie. In Vlaanderen kunnen dat in 2020 ruim 50.000 groene energiejobs zijn.
 - Groen! wil elk jaar 100.000 woningen in Vlaanderen omvormen tot lage energiewoningen. Zo zal voor 100.000 gezinnen de energiefactuur dalen en kunnen veel van de 170.000 jobs in de bouw groen ingevuld en behouden worden. En even belangrijk: we kunnen zo minstens 10.000 nieuwe groene bouwjobs creëren.
 - Ook investeringen in duurzaam transport hebben een jobpotentieel van 15.000 extra groene jobs.
 - Vlaanderen heeft een grote voorsprong opgebouwd in het selectief inzamelen en recycleren van afvalstoffen. Als men ook nog eens de stap durft te zetten naar het ecologisch ontwerpen van producten (naar het model 'Cradle to Cradle'), kunnen er ook hier 9.000 nieuwe jobs bijkomen in de basisindustrie en het recyclagebeleid.
 - Ten slotte kan de uitbouw van een duurzame landbouw, de versterking van het natuurbeheer en investeringen inzake sanering van bodem en water meer dan 16.000 groene banen opleveren tegen 2020.

Groen! wil de maatregelen tegen de recessie voluit gebruiken voor de omschakeling naar een duurzame en toekomstgerichte economie. Zo zorgen milieu-investeringen voor duurzame en toekomstgerichte jobs als antwoord op de snel stijgende werkloosheid.

(Zie ook het hoofdstuk ecologische economie voor de gedetailleerde voorstellen rond de Groene New Deal.)

Goed werk op maat: van eenzijdige activering naar volwaardige participatie

De Vlaamse regering voert in het kader van de Lissabondoelstellingen een doorgedreven activeringsbeleid. Die verregaande activering gaat paradoxaal genoeg samen met meer armoede: het aantal mensen dat werkt (deeltijds of via oproepcontracten bij interims) en toch onder de armoedegrens belandt, neemt toe. Zeker met de snel stijgende werkloosheid vraagt Groen! een socialer activeringsbeleid, dat meer oog heeft voor de mogelijkheden van kwetsbare groepen en mensen in armoede. Groen! wil het eenzijdige activeringsbeleid daarom ombouwen tot een sociaal participatiebeleid, met meer dan ooit begeleiding op maat.

- 3.2. Veel mensen in armoede hebben te maken met meervoudige problemen. Pas als deze problemen zijn opgelost, zetten deze mensen de stap naar werk en de samenleving. Op de arbeidsmarkt is er een tekort aan aantrekkelijke jobs met goede arbeidsvoorwaarden die te combineren zijn met de gezins- en persoonlijke situatie van lagergeschoolden. Groen! vraagt daarom dat de Vlaamse regering investeert in een participatiebeleid voor mensen met minder kansen: in opvang, zorg, mobiliteit en inkomen.
- 3.3. Het huidige activeringsdiscours focust te eenzijdig op betaald werk. Ook mensen met meervoudige problemen moeten kansen op werk op maat krijgen, maar dan zonder dat ze opnieuw uitgesloten worden wanneer de tewerkstelling moeilijk loopt. Een participatiebeleid waardeert en vertrekt van de kracht van mensen die leven in armoede. Het werkt de uitsluitingmechanismen weg en geeft mensen die in armoede leven volwaardige rechten, alsook de kans om te experimenteren en te leren via vormen van vrijwilligerswerk. Daarom mag vrijwilligerswerk niet bestraft worden als men werkloos is.
- 3.4. We stellen vast dat er bij relatief meer mensen uit kansengroepen een transmissie van het dossier van VDAB naar RVA plaatsvindt, met een verhoogde kans op schorsing als gevolg. Vooral laaggeschoolden hebben hogere transmissiekansen. Vaak zien we dat niet een gebrek aan motivatie, maar welzijnsgerelateerde problemen aan de grondslag liggen van de redenen van transmissie. Mensen in armoede zijn soms minder communicatief, minder zelfzeker, of kunnen gewoon de regelgeving niet volgen en zijn daardoor minder in staat zich op een overtuigende manier te verdedigen. Het gevolg is niet zelden dat mensen hun werkloosheidsuitkering, en dus hun inkomen, verliezen. Daarenboven worden ze vaak niet meer begeleid naar andere mogelijkheden om een inkomen te verwerven zoals een leefloon, of toegankelijke, kwalitatieve tewerkstelling. Ze vallen zonder enige vorm van inkomen en komen zo in nog extremere armoede terecht. Vandaar dringen we aan dat er geen schorsing van werkloosheidsuitkering gebeurt, zonder dat er ook begeleiding voorzien is naar leefloon.

Meer kansen voor werklozen.

- 3.5. Groen! wil de werklozen meer werkkansen geven door een betere opleiding en begeleiding, door lasten op arbeid te verlagen en door arbeid beter te verdelen

- 3.6. Groen! wil niet stilzwijgend beknibbelen op uitkeringen. Daarom moeten alle vervangings- en minimumuitkeringen welvaartsvast zijn: zowel aan de index als aan de evolutie van de welvaart gekoppeld. Anders verliezen uitkeringstrekkers koopkracht.
- 3.7. In plaats van te wachten tot mensen maanden werkloos zijn, wil Groen! de bemiddeling al opstarten op het moment dat werkloosheid dreigt. Dit vraagt een bijsturing van de VDAB om arbeidsbemiddeling proactiever te maken.
- 3.8. Assessments en begeleiding mogen geen voorrecht zijn voor kaderfuncties of een troostprijs bij afvloeiingen. Groen! wil de kans op loopbaanbegeleiding voor iedereen die daar in een snel wisselende arbeidsmarkt behoefte aan heeft.
- 3.9. Levenslang leren schept vandaag vooral kansen voor wie al lang heeft kunnen studeren. Daarom wil Groen! een leerkrediet voor iedereen op 18 jaar. Wie doorstudeert na 18 kan er onmiddellijk gebruik van maken. Voor al wie vroeg gaat werken, is het een levenslange mogelijkheid om later bij te studeren. Zo krijgen mensen met een kortere scholing eindelijk ook maximale kansen om (andere) diploma's te halen.
- 3.10. Ten slotte moet er specifieke aandacht gaan naar bereikbaarheid (mobiliteit) en betaalbare kwalitatieve kinderopvang als randvoorwaarden.

Investeren in kwaliteit van arbeid en van leven

De "Groene Big Bang" betekent dat we op een fundamenteel andere manier gaan kijken naar de relatie tussen werken en geld verdienen. We willen ook de niet-betaalde arbeid een volwaardige plaats geven: zorg voor zieke familieleden of vrijwilligerswerk bv. Dat doen we door er geld en tijd voor vrij te maken. Tijd doordat we iedereen de kans willen geven om 32 uren te werken mét behoud van sociale rechten. Geld doordat we het loonverlies door minder werken willen compenseren met een basisloon. Zo leidt niemand loonverlies, maar hebben we wel meer tijd.

Op korte termijn tijdsrechten versterken. Geef meer mensen meer keuze om minder te werken.

Voor Groen! is een tijdsbeleid dé hefboom voor meer levenskwaliteit en meer jobs. Er bestaan al heel wat middelen om een gezonder evenwicht tussen werk en vrije tijd te bereiken (federaal en Vlaams): premies voor wie deeltijds gaat werken, tijdskrediet, landingsbanen in de zorg, borstvoedingsverlof en ouderschapsverlof, palliatief verlof, aanmoedigingspremies, ...

Groen! wil dit tijdsbeleid sterk uitbreiden, de bestaande systemen vereenvoudigen en beter op elkaar afstemmen. Tijd om te werken én om te leven: dat is de essentie van een groen tijds offensief.

- 3.11. Groen! wil de werktijd anders over de loopbaan verdelen. Zo kunnen mensen anders en beter werken, met naast hun job voldoende tijd voor gezin, engagementen en vrije tijd.
- 3.12. Al wie 32 uur per week werkt, moet recht krijgen op voltijdse sociale zekerheidsrechten (pensioen, werkloosheidsuitkering, ...). Als de sociale lasten het laagst zijn voor wie in een 32-urenweek werkt, kiezen bedrijven sneller voor zulke stelsels. De sociale partners kunnen per sector akkoorden over arbeidsduurvermindering afsluiten.

- 3.13. Mensen moeten hun loopbaan kunnen onderbreken of periodes minder werken om te zorgen voor familieleden, om opnieuw te studeren of als ze het wat kalmer aan willen doen. Daarom wil Groen! een tijdsverzekering waarmee we iedereen recht geven op vijf jaar tijdskrediet, vrij op te nemen tijdens de hele loopbaan: 1 dag per week, 1 week per maand, 3 maanden per jaar, 3 maanden tijdens de schoolvakanties, deeltijds, 5 jaar achter elkaar, ... Alles kan tot de 5 jaren (voltijds equivalent) opgebruikt zijn, met behoud van alle rechten op sociale zekerheid en pensioen. Deze tijdsverzekering of tijdskrediet-plus is een individueel recht, overdraagbaar bij verandering van werk of sector (tussen privé, socioprofit en overheid). De overheid kan bedrijven stimuleren om wie tijdskrediet opneemt ook te vervangen. Wanneer we de komende vijf jaar 100.000 mensen extra gebruik laten maken van voltijds of deeltijds tijdskrediet, dan biedt dit ruimte voor minimaal 50.000 vervangende aanwervingen.
- 3.14. Al wie dagelijks moet rushen van het werk naar de school of de kinderopvang, heeft wel eens het gevoel te vervreemden van zijn of haar gezin. Groen! wil alle gezinnen de kans geven om tijd voor elkaar en voor kinderen te maken. Dat kan door het ouderschapsverlof uit te breiden tot één jaar per kind. Dat moet je kunnen opnemen tot het kind of de jongere 18 jaar wordt. Een hogere premie moet ouderschapsverlof ook voor eenoudergezinnen financieel haalbaar maken.
- 3.15. Er grenzen zijn aan flexibiliteit. Daarom wil Groen! zondagsarbeid, nachtarbeid en overuren zo beperkt mogelijk houden. Rustmomenten zijn een must, ook voor winkelpersoneel en kleine zelfstandigen.

Op middellange termijn streven we naar een 32 urenweek en een basisloon voor iedereen.

We moeten naar een samenlevingsmodel waar mensen werken om te leven en niet langer leven om te werken. En waar anderen, ook diegenen die in het reguliere arbeidscircuit niet meekunnen of niet gewild zijn - wegens te oud, te gehandicapt, te allochtoon - toch productief kunnen deelnemen aan de maatschappij, en ervoor betaald worden.

- 3.16. Als we 'werken' radicaal willen herdefiniëren, laat ons dan beginnen met de definitie van een voltijdse baan. In ons voorstel bedraagt die 32 uur. Zo realiseren we een herverdeling van de bestaande kwalitatieve arbeidsplaatsen. Tegelijkertijd verdienen mensen hierdoor 20% minder. Dit inkomensverlies wordt goedge maakt door een basisloon. Het basisloon is een loon dat je sowieso krijgt, zonder tegenprestatie. Het wordt gefinancierd door het rechtvaardiger belasten van de inkomens uit vermogen. Het is bij aanvang gelijk aan de helft van het leefloon en wordt in deze eerste fase alleen uitbetaald aan de lagere inkomens. Dit tot de inkomensspanning tussen lagere en hogere inkomens is teruggebracht van 1 op 18 tot 1 op 8. Zo worden ook de lage pensioenen opgetrokken. Wie een laag pensioen heeft, krijgt er immers een basisloon bovenop. Wie geen job heeft, wordt bovenop het basisloon bijgesteld tot op het niveau van de welvaarts vaste uitkering (leefloon of werkloosheidsuitkering). Op die manier wordt ook de zogenaamde werkloosheidsval weggewerkt.
- 3.17. Door de arbeidstijdbeperking komt er meer ruimte om te onthaasten. Dit is vooral belangrijk voor het toenemend aantal alleenstaande ouders die vandaag voltijds moeten werken om voldoende inkomen te hebben en geen gebruik (kunnen) maken van de bestaande tijdskredieten. Mensen kunnen dank zij het basisloon meer zelf investeren in zorg en vrijwilligerswerk. Er worden minder kosten gemaakt om deze diensten uit te besteden, het gevoel van eigenwaarde neemt toe en sociale netwerken worden versterkt.

Eindelijk écht werk maken van diversiteit op de werkvloer

De werkloosheid bij allochtonen is onaanvaardbaar hoog. Maar ook laaggeschoolden, mensen met een arbeidshandicap en oudere werknemers hebben het moeilijker op de arbeidsmarkt. In de grote steden zijn er buurten met veel werkloze jongeren. Dit is een tijdbom onder onze samenleving. We mogen geen verloren generatie jongeren kweken en daarom zijn oplossingen nodig op verschillende terreinen. Daarnaast kunnen we niet blijven hopen dat de situatie vanzelf verbetert. Er zijn dwingende systemen nodig, al is het maar tijdelijk.

- 3.18. De arbeidsmarkt is niet even open voor iedereen. Allochtonen, arbeidsgehandicapten, 50-plussers en kortgeschoolden – samen zowat drievierde van alle werkzoekenden – hebben het nog steeds veel moeilijker dan andere werkzoekenden. De werkloosheid onder deze kansengroepen blijft dus hoog en moeilijk te bestrijden. Gelijke kansen op de arbeidsmarkt zijn noodzakelijk voor een democratische samenleving die niemand uitsluit. Diversiteitsplannen kunnen helpen om meer allochtonen, arbeidsgehandicapten, 50-plussers en kortgeschoolden aan een job helpen. Zo'n plan bevat streefcijfers over de tewerkstelling van deze kansengroepen. Groen! pleit ervoor dat meer ondernemingen en organisaties een diversiteitsplan opstellen (momenteel zijn er dat amper 750 per jaar), zodat op termijn alle ondernemingen en organisaties een diversiteitsplan zullen hebben.
- 3.19. Groen! pleit voor een monitoringsysteem van de arbeidsmarkt om een beter inzicht te krijgen op discriminatie gebaseerd op nationaliteit of vreemde herkomst. Zo'n systeem moet uitgebouwd worden op basis van objectieve, anonieme en erkende gegevens afkomstig uit bestaande administratieve databanken.
- 3.20. Wettelijke regeling voor de praktijktest. De verhoging van de effectiviteit van discriminatiebestrijding kan maar gegarandeerd worden wanneer slachtoffers beschikken over effectieve en toegankelijke bewijsinstrumenten. Groen! is voorstander van een gereguleerd bewijs in discriminatiezaken in de vorm van een praktijktest. De sociale inspectie kan bevoegd worden om praktijktesten uit te voeren over voor het verzamelen van "gegevens waaruit een patroon blijkt van ongunstige behandeling ten aanzien van personen die drager zijn van een welbepaald criterium".
- 3.21. Werk maken van diversiteit binnen de Vlaamse overheid. Deze legt jaarlijks objectieven vast en werkt actieplannen uit om tot een evenredige arbeidsdeelname te komen van allochtonen en dit op alle functieniveaus. De evenredige vertegenwoordiging moet zowel voor de instroom als voor de doorstroom gelden. De overheid geeft zelf het goede voorbeeld voert een intercultureel personeelsbeleid: 10% van de aanwervingen moeten allochtonen zijn, niet alleen in de lagere functies. De overheid moet ook de nationaliteitsvoorwaarde bij statutaire aanwerving opheffen en overheidssubsidies aan ondernemingen en organisaties afhankelijk maken van een engagement voor meer diversiteit.
- 3.22. Toegang tot het openbaar ambt voor vreemdelingen vergemakkelijken. De grondwet moet herzien worden zodat iedereen ongeacht zijn of haar nationaliteit toegang heeft tot overheidsbetrekkingen. In een KB kan een beperkende lijst vastgelegd worden van functies die uitzonderlijk alleen voor Belgen toegankelijk zijn. Het gaat dan met name over die functies die rechtstreekse of onrechtstreekse deelname aan de uitoefening van het openbaar gezag inhouden, of werkzaamheden omvatten tot bescherming van de algemene belangen van de staat. Groen! verzet zich ook tegen overdreven diplomafetisjisme. Elders verworven competenties en ervaring moeten evenwaardig meetellen.
- 3.23. Bindende streefcijfers. Bij iedere collectieve arbeidsonderhandeling in de privésector is er een luik rond intercultureel aanwervingsbeleid met bindende sectorale streefcijfers, die dan op hun beurt deel uitmaken van de diversiteitsplannen die verplicht worden gemaakt. Streefcijfers worden best sectoraal afgesproken omdat de situatie van bedrijf per bedrijf en van streek tot streek kan verschillen. Privé-bedrijven worden aangemoedigd om sollicitanten anoniem te rekruteren. Er worden systemen ontwikkeld voor anoniem rekruteren, in eerste instantie bij de overheid zelf.

- 3.24. Diversiteitsbepaling in overheidsopdrachten en beheerscontracten met autonome overheidsbedrijven. Bij het toekennen van overheidsopdrachten houdt de overheid rekening met het intercultureel personeelsbeleid van de onderneming (aanwezigheid diversiteitsplan, objectieven, ...). In de beheerscontracten met overheidsbedrijven (De Post, NMBS, Belgacom, BIAC, ...) maar ook met de Extern Verzelfstandigde Agentschappen moeten clausules worden ingebouwd om de instroom en doorstroom van allochtonen te bevorderen, net als de participatie van personen met een handicap, en de gelijkheid tussen mannen en vrouwen op vlak van doorstroom.
- 3.25. Interculturaliseren van wettelijke feestdagen en klein verlet. Deze dagen zijn gebaseerd op de christelijk-katholieke kalender. Een interculturele samenleving (die ook multireligieus is) moet feesten van andere erkende godsdiensten hierin kunnen integreren. Zo kunnen de dagen voor klein verlet opengetrokken worden naar plechtigheden van andere erkende godsdiensten.
- 3.26. Toegang tot werk voor asielzoekers en tijdelijk geregulariseerden. Voor asielzoekers moet de toegang tot werk wettelijk gegarandeerd worden. Die toegang kan gelinkt worden aan de overgang van collectieve naar individuele opvang. In de wet op de tewerkstelling van vreemde werknemers wordt expliciet opgenomen dat tijdelijk geregulariseerden toegang hebben tot de arbeidsmarkt.
- 3.27. De positie van de vrouw op de arbeidsmarkt versterken. Het effectief garanderen van gelijk loon voor gelijk werk blijft een fundamentele maar niet de enige eis. Bestaande feitelijke discriminaties wegwerken. De groeiende ongelijkheid tussen vrouwen onderling vormt een bijzonder aandachtspunt. Groen! pleit voor extra inspanningen voor de groepen van alleenstaande vrouwen en van allochtone vrouwen.

(voor het gehele programma rond diversiteit, zie onderdeel diversiteit)

Investeren in de sociale economie

- 3.28. Groen! vraagt een uitbreiding van het aantal jobs in de sociale economie, waar men juist kan vertrekken van de krachten van mensen die moeilijk een plek vinden of houden op de reguliere arbeidsmarkt. Ook de uitbouw van buurt- en nabijheidsdiensten en buurtontwikkelingsdiensten zijn hierbij cruciaal.
- 3.29. In (stads)wijken met meer dan 10% werkloosheid wil Groen! werkateliers in de wijk. In zo'n werkatelier kunnen werkloze en werkende buurtbewoners samen een beroep doen op computer- en technische infrastructuur (voor hout- of metaalbewerking, electronica, ...), gericht op activiteiten in de buurt. Begeleiders ondersteunen deze vrijwillige activiteiten, leren op de werkvloer en begeleiden naar opleidingscentra.
- 3.30. Ten slotte moet de Vlaamse regering de structurele onderfinanciering van arbeidszorg aanpakken en het aantal plaatsen uitbouwen.

Investeren in zorg

Meer mensen worden ouder, velen werken met twee. Daardoor nemen zorgbehoeften in onze samenleving toe. Om zorgzekerheid te bieden, moeten we investeren in zorg en welzijn. Zo geeft de overheid ook economische en werkgelegenheidsimpulsen.

3.31. Zorg werkt. Groen! pleit voor jobs in de sociale sector. Met de sociale maribel zorgt elke euro lastenverlaging in de zorg voor nieuwe arbeidsplaatsen én voor betere zorg. De lastenverlaging wordt voor 100 % omgezet in bijkomende jobs: de grootst mogelijke netto-opbrengst van jobs. De non-profitsector is zo vragende partij voor 25.000 jobs.

3.32. Er is nood aan nieuwe banen in de kinderopvang, ouderenzorg en thuiszorg. Groen! wil de komende jaren meer centen voor betere zorg en voor jobcreatie in de zorgsectoren. Zo slaan we drie vliegen in één klap: een antwoord op reële zorgnoden, duurzame werkgelegenheid en een betere combinatie van arbeid en gezin.